

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Факультет іноземних мов
Філологічний факультет

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан
факультету іноземних мов
проф. Ірина ОСОВСЬКА
«31» серпня 2022 року

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан
філологічного факультету
проф. Борис БУНЧУК
«5» вересня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
АСИСТЕНТСЬКА ПРАКТИКА
(обов'язкова)

Освітньо-наукова програма Філологія

Спеціальність 035 Філологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий) рівень

Мова навчання українська, англійська, німецька

Чернівці – 2022

Робоча програма обов'язкової компоненти «Асистентська практика» складена відповідно до вимог її змісту (Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності) та відповідає освітньо-науковій програмі «Філологія» підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії (PhD) – спеціальності 035 Філологія.

Розробники:

Ссипенко Надія Григорівна, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови;

Руснак Наталія Олександрівна, доктор філологічних наук, професор кафедри сучасної української мови.

Затверджено на засіданні кафедри англійської мови.

Протокол № 8 від «29» серпня 2022 року.

Завідувач кафедри Надія ССИПЕНКО

Схвалено методичною радою факультету іноземних мов.

Протокол № 1 від «30» вересня 2022 року.

Голова методичної ради факультету Ірина БЕЖЕНАР

Затверджено на засіданні кафедри сучасної української мови.

Протокол № 1 від «30» серпня 2022 року.

Завідувач кафедри Світлана ШАБАТ-САВКА

Схвалено методичною радою філологічного факультету.

Протокол № 2 від «5» вересня 2022 року.

Голова методичної ради факультету Алла АНТОФІЙЧУК

Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни)

Асистентська практика є формою практичної підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти. В умовах реального освітнього процесу здобувачі, на основі фахових, психолого-педагогічних знань, за допомогою сучасних технологій, методів, форм та засобів навчання формують професійні навички та вміння для вирішення конкретних навчально-виховних задач у реальних умовах освітнього процесу у вищій школі. Під час асистентської практики у здобувачів формується та розвивається власний творчий стиль науково-педагогічної діяльності.

Формування практичних умінь і навичок аспіранта здійснюється під час проведення лекційних, семінарських (практичних) занять, організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти. У процесі практики надається можливість апробувати результати власних досліджень, що проводяться аспірантом під час написання дисертаційної роботи.

Мета асистентської практики – удосконалити педагогічну компетентність здобувача вищої освіти на основі теоретичних знань, організувати викладання дисциплін відповідно до завдань та принципів сучасної вищої освіти, вимог до його нормативного, наукового та навчально-методичного забезпечення, використовувати різноманітні форми організації навчальної діяльності студентів, діагностики, контролю та оцінки ефективності навчальної діяльності.

Завдання практики передбачає виконання аспірантом таких видів робіт: підготовку та проведення лекційних, семінарських (практичних) занять; розробку навчально-методичного забезпечення для проведення різних видів навчальних занять; розробку завдань та організацію самостійної роботи здобувачів вищої освіти з дисциплін, що викладаються; підготовку навчально-методичного забезпечення для проведення модульних контрольних робіт з дисциплін, що викладаються; підготовку навчально-методичного забезпечення для проведення семестрового контролю; участь (разом з лектором) у проведенні заліків та іспитів для студентів відповідної спеціальності; участь у науково-методичних семінарах, науково-практичних конференціях факультету (кафедри) з презентацією результатів наукових пошуків; організацію й участь у проведенні виховних заходів кафедри з метою формування соціальних та громадянських компетентностей студентів.

Кінцевим **завданням** практики є розвинути в здобувачів наступні **загальні компетентності (ЗК) та фахові компетентності (ФК)**:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу філологічних знань.

ЗК 4. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел: фахової літератури, електронних баз.

ЗК 5. Здатність самостійно генерувати нові ідеї та застосовувати теоретичні знання в практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність ефективно вести наукову діяльність в національному та міжнародному науковому просторі.

ЗК 9. Здатність до міжособистісного спілкування, дотримання вимог професійної етики, вміння взаємодіяти та комунікувати з іншими фахівцями в галузі філології.

ЗК 10. Здатність працювати в команді, обмінюватися досвідом задля досягнення результату.

ЗК 12. Здатність до усної і письмової комунікації та обговорення результатів наукових досліджень українською та іноземною мовами.

ЗК 13. Здатність усвідомлювати роль і значення науки в культурі, зв'язок з іншими формами знання, вплив на проблеми інформаційного суспільства.

ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (наукова коректність та толерантність) та уміти запобігати конфліктам під час наукових чи професійних дискусій.

ЗК 17. Здатність до формування системного наукового та загальнокультурного світогляду.

ЗК 18. Здатність до планування часу, самоорганізації та самоконтролю.

ЗК 20. Здатність до усвідомлення норм наукової етики та дотримання правил академічної доброчесності.

ЗК 21. Здатність у процесі наукових досліджень виявляти повагу до людської гідності (відмова від домінування, заподіяння шкоди й насильства) незалежно від статевої та гендерної самоідентифікації; здатність усвідомлено визнавати різноманіття підходів до права бути іншим.

ФК 1. Здатність використовувати знання з філології для доповнення наявних системних світоглядних знань, концепцій на основі вивчення нових фактів і явищ.

ФК 4. Здатність запам'ятовувати та відтворювати факти, терміни, основні поняття, правила і теорії.

ФК 5. Здатність на високому рівні застосовувати методи наукового аналізу, структурувати мовний та літературний матеріал з урахуванням традиційних і новітніх методологічних принципів і засад.

ФК 6. Здатність на високому рівні проводити фахове наукове дослідження, презентувати його широкій науковій спільноті, захищати результати власного наукового доробку, відстоювати право на інтелектуальну власність.

ФК 9. Здатність чітко, логічно та послідовно висловлювати думку, досконало спілкуватися усною і писемною формами української та іноземної мов.

ФК 10. Здатність ініціювати та організовувати різні форми науково-педагогічної діяльності в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції.

ФК 12. Здатність методично грамотно працювати з текстами наукових джерел; екстраполювати засвоєні знання, уміння, навички з філологічних дисциплін у методологію власних дослідницьких проєктів.

ФК 13. Здатність виявляти феномен національної культури з опертям на розуміння її мовної та літературної специфіки.

ФК 22. Здатність керувати навчально-виховним процесом професійної підготовки в галузі філології, використовуючи інноваційні освітні технології у вищих навчальних закладах, форми та способи контролю і оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей здобувачів вищої освіти.

ФК 23. Здатність розробляти навчально-методичне забезпечення (підручники та посібники) та впроваджувати їх в навчальний процес.

ФК 24. Здатність володіти навичками публічно презентувати суспільно-важливу проблематику мовних та літературних явищ у межах кураторських проєктів, онлайн-презентацій, відкритих лекцій тощо.

У результаті проходження всього циклу асистентської практики студент повинен

ЗНАТИ:

ПРН 1. Аналізувати сучасні новітні концептуальні та методологічні знання з філології та суміжних галузей знань.

ПРН 2. Застосовувати та аналізувати праці провідних українських та зарубіжних учених, наукових шкіл та фундаментальних праць у власній сфері дослідження.

ПРН 10. Визначати інформаційну цінність джерел через порівняльний аналіз з іншими джерелами.

ПРН 12. Вести спілкування в галузі філології з науковою спільнотою та громадськістю в діалоговому режимі.

ПРН 17. Розкривати та фахово відтворювати зміст певного тексту через різні комунікативні прийоми.

ПРН 27. Аналізувати мовні явища в різних аспектах: історичному, семантичному, стилістичному, функціональному, етимологічному, соціолінгвістичному, соціокультурному та ін.

ПРН 28. Визначати основні орієнтири дослідження мовних та мовленнєвих явищ на сучасному етапі розвитку лінгвістики.

ПРН 29. Характеризувати основні тенденції літературного розвитку в культурному контексті та аспекті історико-суспільних явищ, визначати роль і місце окремого автора в літературному процесі, його приналежність до стильової епохи чи певного художнього напрямку.

ПРН 30. Використовувати різні підходи (історико-типологічний, рецептивно-естетичний, психологічний, культурологічний, гендерний, постколоніальний, герменевтичний) при характеристиці літературних явищ з урахуванням також і практики компаративних літературознавчих студій тощо.

ПРН 31. Застосовувати теоретичну спадщину світової літературознавчої думки та літературної критики; виявляти й розкривати інтертекстуальні паралелі.

ПРН 32. Уміти практично застосовувати набуті теоретичні знання з теорії художнього перекладу; аналізувати оригінальні твори та їхні переклади.

ПРН 33. Аналізувати й оцінювати заходи мовної політики, прогнозувати їхні наслідки тощо.

ВМІТИ:

ПРН 19. Демонструвати філологічну освіченість, знання теорії, історії, етапів формування і розвитку мовознавчої та літературознавчої науки, персоналій; обізнаність із надбаннями світової літератури, перекладними текстами; користуватися словниками та тезаурусами різних типів, довідниками, інтернет-ресурсами та електронними посібниками.

ПРН 23. Уміти конструктивно діяти, дотримуючись принципів соціальної відповідальності на основі етичних норм.

ПРН 34. Уміти практично застосовувати навички гендерної культури, виходячи із засад та принципів гендерної рівності та принципів гендерної демократії.

ТЕРМІНИ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИК

Здобувачі, які навчаються за освітньо-науковою програмою «Філологія» третього рівня вищої освіти, проходять таку практику:

№	Вид практики	Семестр
1	Асистентська практика	2

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ПРАКТИКИ

2-й семестр –4 кредити, 120 годин

№ п/п	Тема	Результати навчання	Завдання
	<u>Змістовий модуль 1.</u> <u>Аналіз та планування</u>	Здатність аналізувати різні форми організації освітнього процесу та різних видів навчальних дисциплін; -розробляти навчально-методичне забезпечення; підручники, посібники; -планувати викладацьку діяльність у ЗВО.	- вивчення нормативної бази освітнього процесу (Статут ЧНУ, Положення про організацію освітнього процесу, Положення про систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти); - ознайомлення з специфікою діяльності кафедри та планування навчально-виховного процесу кафедри; -спостереження за навчальною роботою на кафедрі та її аналіз;

			- психолого-педагогічний аналіз відвіданих занять; виготовлення дидактичного матеріалу; - планування викладацької діяльності, підготовка силабусів дисциплін, підготовка до занять;
	<u>Змістовий модуль 2.</u> <u>Викладацька та виховна діяльність</u>	Здатність організації освітнього процесу та різних видів навчальних занять; -конструювати зміст, форми, методи і засоби виховної, позааудиторної роботи;	- проведення навчальних занять за розкладом у закріпленій академічній групі; - перевірка письмових робіт студентів; - проведення консультацій для студентів; - підготовка і проведення позааудиторного (виховного) заходу з навчальної дисципліни.
	<u>Змістовий модуль 3.</u> <u>Науково- дослідна діяльність аспіранта-практиканта</u>	Здатність до застосування спеціальних технологій та методів у власному науковому дослідженні	- виконання індивідуальних дослідницьких психолого-педагогічних завдань протягом педпрактики та складання відповідного звіту; - участь у роботі науково-методичних семінарів, науково-практичних конференцій факультету (кафедри).

Структура асистентської практики

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	ла б	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<u>Змістовий модуль 1.</u>												
Тема 1. Методична робота на кафедрі: робочий план кафедри, НМК дисциплін, силабуси дисциплін	7		7									
Тема 2. Науково-педагогічна робота: наукова тема кафедри, проєкти, дисертації, наукові та навчально-методичні розробки кафедри	7		7									

Тема 3. Ознайомлення з радами стекхолдерів та їхньою діяльністю, інформацією щодо зв'язків з випускниками, наукових зв'язків з іншими кафедрами, університетами України та закордонними вищими навчальними зкладами	7		7									
Тема 4. Ознайомлення з різними видами оцінювання: формульованого та підсумкового	7		7									
Тема 5. Проектування методичних розробок, посібників	7		7									
Разом за ЗМ 1	35		35									
<u>Змістовий модуль 2.</u>												
Тема 1. Проектування необхідного унаочнення, практичного матеріалу	7		7									
Тема 2. Розробка планів-конспектів та навчального матеріалу	7		7									
Тема 3. Розробка планів-конспектів та навчального матеріалу	7		7									
Тема 4. Розробка планів-конспектів та навчального матеріалу	7		7									

Тема 5. Виховна робота. Проведення виховного заходу.	7		7										
Разом за ЗМ 2	35		35										
<u>Змістовий модуль 3.</u>													
Підготовка публікації (у вітчизняному /закордонному науковому виданні)	15		15										
Підготовка матеріалів апробаційного характеру	15		15										
Разом за ЗМ 3	30		30										
Разом за ЗМ1, ЗМ2, ЗМ3	100		100										
<u>Заліковий контроль.</u>													
Підготовка та здача документації з асистентської практики	10		10										
Захист практики	10		10										
Всього годин	120		120										

ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Методами *поточного* контролю **асистентської практики** є перевірка ведення здобувачами щоденника з практики та виконання практичних завдань з подальшим обговоренням результатів.

Формою *підсумкового* контролю з асистентської практики є залік у формі захисту результатів практики. Підсумковий контроль здійснюють керівники-методисти від кафедри в кінці практики: перевіряють та оцінюють подані звітні документи практики.

Захист **асистентської практики** відбувається на загальних зборах керівників практики та здобувачів-практикантів не пізніше, ніж через тиждень після закінчення практики.

Порядок захисту:

1. звіт здобувача-практиканта про проходження **асистентської практики**: під час захисту здобувач звітує про проходження ним практики, відповідає на запитання членів комісії, висловлює свої зауваження та пропозиції щодо організації та проведення практики.
2. оцінка керівника практики;
3. зауваження методистів з університету (за необхідності).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Підсумкова оцінка з **асистентської практики** є сумою балів поточного та підсумкового контролю, отриманих за окремі модулі. Кожний модуль оцінюється визначеною кількістю балів так, щоб їх сума за виконання завдань практики знаходилася в межах 100 балів. Підсумкова оцінка (бали) виставляється після повного завершення проходження **асистентської практики**. Найвища оцінка – 100 балів виставляється здобувачу за повне та якісне виконання програми практики; проходження практики в установленій термін; відвідування бази практики у відповідності з графіком; ретельне оформлення звітної документації практики тощо.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

90 – 100	A	відмінно

80-89	B	добре
70-79	C	
60-69	D	задовільно
50-59	E	
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів, які отримують здобувачі

№	Назва модуля або навчального елемента	Зміст навчального елемента	Кількість балів за види роботи	Усього балів
1.	Змістовий модуль 1			
	Аналіз та планування	Теми 1-5	20	
Усього за модулем 1				20
2.	Модуль 2			
2.	<u>Викладацька та виховна діяльність</u>	Теми 1-5	40	
Усього за модулем 2				40
3	Модуль 3			
3.	<u>Науково-дослідна діяльність аспіранта-практиканта</u>	-публікація у вітчизняному/закордонному науковому виданні -публікація апробаційного характеру	20 10	
Усього за модулем 3				30
4.	Модуль-контроль	захист результатів асистентської практики	10	10
Усього балів				100

Оцінювання асистентської практики відбувається за наступними критеріями:

Оцінка А (90-100 балів) ставиться, коли здобувачем-практикантом виконані переважно всі завдання модулів на високому рівні. При цьому:

- здобувач-практикант виявив себе організованим, сумлінним, ініціативним;
- користувався повагою й одержав високу оцінку серед студентів, методистів, керівників педпрактики;
- здав правильно оформлену документацію у визначений термін.

Оцінка В (80-89 балів) ставиться за виконання здобувачем-практикантом усіх завдань модулів на відповідному рівні.

- практикант проявив себе організованим і старанним;
- одержав позитивну оцінку своєї діяльності серед студентів, методистів і керівника практики;
- подав у визначений термін документацію, до якої є певні зауваження.

Оцінка С (70-79 балів) ставиться, якщо здобувач-практикант виконав усі завдання модулів на хорошому рівні.

- виявив себе організованим;
- одержав хорошу оцінку своєї роботи серед студентів, методистів, керівників практики;
- подав документацію, до якої є певні зауваження;
- допустив незначні помилки у виконанні завдань практики.

Оцінка D (60-69 балів) ставиться, якщо здобувач-практикант в основному виконав завдання модулів, але при цьому:

- допустив помилки у виконанні завдань практики;
- порушив термін подання документації;
- подав документацію, до якої є певні зауваження;
- проявив себе як організований, але недостатньо старанний.

Оцінка E (50-59 балів) ставиться, якщо здобувач-практикант виконав завдання модулів зі значними помилками, з помітним порушенням вимог до документації. При цьому:

- порушив термін подання документації;
- проявив себе недостатньо ініціативним і самостійним під час практики;
- є зауваження щодо дотримання режиму праці, поведінки, етики з місця проходження практики.

Оцінка F (35-49 балів) ставиться тоді, коли окремі завдання модулів виконані на незадовільному рівні. Практикант проявив себе як невідповідальний, недисциплінований.

Оцінка Fx (1-34 балів) ставиться за систематичні пропуски занять під час викладацької практики, відсутність комплекту документації, за повне нерозуміння теоретичних понять.

До звітної документації асистентської практики здобувачем подається керівнику практики для перевірки:

1. Щоденник асистентської практики.
2. Плани проведених занять.
3. План виховного заходу.
4. Відбитки публікацій, підготовлених (опублікованих) під час асистентської практики.
5. Звіт.

Документація здається здобувачем після захисту *асистентської практики* на кафедрі в останній день практики.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про освіту» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Закон України Закону України «Про вищу освіту» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
3. Болонський процес у фактах і документах (2003). Упорядники: Степко М.Ф., Болубаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабин І.І. Тернопіль: Вид-во ТДПУ ім. В. Гнатюка, 52 с.
4. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. К.: Академвидав, 2004.
5. Каплінський В. В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. 224 с.

6. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник / О. В. Малихін, І. Г. Павленко, О.О. Лаврентьєва, Г. І. Матукова. Київ: КНТ, 2014. 262 с.
7. Мистецтво бути викладачем: практичний посібник / А. Брінклі, Б. Десанте, М. Флегм та ін. / за ред. О.І. Сидоренка. Київ: Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджментосвіти в Україні». 2003. 144 с.
8. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Київ: ЧП, 2007. 211 с.
9. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Київ: «Академвидав», 2014. 456 с.\
10. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Чернівці, 2020. 17с.
11. Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя»
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_975#Text
12. Болубаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: Навч. посібник для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти. К.: ВВП «КОМПАС», 2007. 64с.
13. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. К.: Ленвіт, 2013. 273 с.
14. Інновації в методиці: інтерактив, портфоліо, презентації: Збірник наукових праць / За ред.. Т.О. Пахомової. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. С. 64-80.
15. Common European Framework of Reference For Languages: Learning, Teaching, Assessment. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. 260 p.
16. Yesyenko N.G. Training Future Foreign Language Teachers in Ukraine: Challenges and Objectives . *Pedagogy and Psychology*. Budapest : Barkats, 2017.V (55). Issue 127. p.52- 56.
17. Yesyenko N.G. Challenges of Foreign Language Teaching in Ukraine. *American Journal of Education*, No 4(2), August 2017, Volume 123. Chicago : The University of Chicago Press, p. 987-992.